

Smärtbehandling förkortar inte livet

2015-04-21

Referat av **Peter Strang**, onkolog och professor emeritus i palliativ medicin vid Karolinska Institutet. Referatet publicerades ursprungligen på Palliativt kunskapscentrums webbplats den 21 april 2015.

Att få smärtbehandling och bli så smärtfri som möjligt, är en självklarhet inom den palliativa vården. Patienten har rätt till de doser som ger bäst effekt.

Samtidigt har det hävdats att det finns en risk att smärtbehandlingen skulle förkorta livet, särskilt om man använder morfin-gruppens preparat. Så är inte fallet! Istället talar alla data för idag att smärtan i sig är skadlig – medan smärtbehandling snarast ökar överlevnaden något.

Smärta är en stor stressfaktor, medan smärtfrihet innebär att man kan vara mer rörlig, men också att man kan koppla av.

Målet med smärtbehandlingen skall med andra ord vara smärtfrihet och ökad rörlighet, utan att patienten för den skull blir för trött. Idag finns metoder för detta, oftast kan man uppnå smärtfrihet eller nästan smärtfrihet med moderna smärtbehandlingsmetoder.

Smärtan är skadlig av flera skäl

Smärta innebär ett stort stresspåslag och därmed blir det tungt för hjärtat och för cirkulationen. Hos personer med hjärt-kärlsjukdom ökar svår smärta risken för hjärtinfarkt och stroke. Smärtan gör också att man blir inaktiv och riskerar både att få:

- Blodproppar
- Lunginflammation (om man har ont i bröstkorgen och inte vågar andas)
- Paralytiskt ileus, det vill säga stillastående tarmar

Det finns också bra studier idag som visar att även morfinbehandling under patientens allra sista levnadsveckor har följande effekter:

- Patienten blir smärtfri

- Livskvaliteten blir bättre
- ...och patienten överlever något längre!

Är morfinpreparat aldrig farliga?

Om en patient har rejält ont kan man ge morfinpreparat (opioider) tills patienten blir smärfri, med relativt små risker eftersom smärta i sig stimulerar andningscentrum och därför är det väldigt liten risk att andningen slås ut.

Morfingruppens preparat kan däremot vara farliga om man ger höga doser till patienter som inte har ont. Man skall alltså inte överdosera preparaten och måste bedöma lämplig dos från fall till fall. Det finns inga standarddoser som gäller för alla.

Referenser

- Strang: "Förkortar smärtbehandling livet?", *Cancerrelaterad smärta. Onkologiska och palliativa aspekter*. Studentlitteratur 2012. Sid 353–355.
- Lopez-Saca et al.: **A systematic review of the influence of opioids on advanced cancer patient survival**. *Current Opin Support Palliat Care* 2013; 7: 431–437